

Sărăcia în rândul copiilor: Costul pe care Europa nu și-l poate permite De ce investiția în copii este necesară pentru Europa și reprezintă cea mai inteligentă opțiune economică

1. Sumar

Prezentul raport pune sub semnul întrebării mitul conform căruia sărăcia în rândul copiilor reprezintă o problemă inevitabilă pentru rezolvarea căreia Europa nu are suficiente resurse. Raportul prezintă date, analiza cadrului juridic relevant, evaluarea uriașelor costuri sociale și economice ale fenomenului, dar și soluții care s-au dovedit eficiente în combaterea sărăciei în rândul copiilor. Pentru a atinge obiectivul de eradicare a sărăciei până în anul 2050, UE trebuie să acorde prioritate consolidării agendei sale sociale și să asigure suficiente investiții pentru copii.

Sărăcia în rândul copiilor din Europa rămâne **o realitate larg răspândită, persistentă și profund nedreaptă**. Pe întregul continent, numărul mare al copiilor care cresc în sărăcie reflectă nu atât lipsa de soluții, cât lipsa de prioritizare. Chiar dacă ultimii ani au adus progrese importante în ceea ce privește angajamentul Uniunii Europene față de drepturile copilului și față de combaterea sărăciei în rândul copiilor, **aproape 1 din 4 copii din Uniune – 19,5 milioane în total – continuă să fie expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială**. Deși situațiile diferă de la o țară la alta, rezultatul este peste tot același: drepturile copilului nu sunt nici respectate, nici protejate, nici asigurate. În acest context, lipsa de acțiune este în sine o formă de neglijare.

Această problemă persistentă vine la pachet cu **pierderi substanțiale pentru bugetele naționale și pentru productivitate, la fel ca o "taxă invizibilă", dar persistentă la adresa întregii societăți**. Povara economică anuală a sărăciei în rândul copiilor este estimată la un nivel de **3,4% din PIB la nivelul statelor membre OCDE**, generând reducerea participării pe piața muncii, câștiguri mai mici și un nivel mai redus al indicatorilor privind starea de sănătate. Efectele cumulate ale deprivării economice, locuirii inadecvate, accesului limitat la educație și problemelor de nutriție creează o "avalanșă" care afectează copiii în anii formativi, cu efecte de durată asupra sănătății lor fizice și mintale.

Consecințele sărăciei în rândul copiilor se manifestă pe termen lung, dincolo de dificultățile imediate, creând **o capcană economică auto-propagată din generație în generație**. S-a demonstrat că adulții care și-au petrecut copilăria în sărăcie au șanse mai mici de a participa pe piața muncii, câștigă cu circa 20% mai puțin și au o stare de sănătate mai proastă, echivalentul pierderii anuale a două săptămâni din speranța de viață. Acest cerc vicios al dezavantajului produce **efecte asupra performanțelor școlare și oportunităților de angajare, contribuind la decese timpurii și prevenibile**.

Acestea ne demonstrează că măsurile de intervenție nu trebuie doar să atenueze sărăcia existentă, ci și să aibă în vedere întreruperea acestui cerc vicios inter-generațional. Astfel, în condițiile în care asistăm deja la apariția costurilor uriașe ale lipsei de acțiune, **întrebarea care**

se pune nu mai este dacă Europa își permite să investească, ci dacă Europa își permite să nu investească. Cu viziunea și angajamentele adecvate, Europa poate răsturna această tendință, plasând copiii în centrul politicilor economice și sociale, consolidând instrumentele bazate pe drepturi, cum este Garanția Europeană pentru Copil și asigurându-se că niciun copil nu este lăsat în urmă. Instrumentele există, cunoașterea există, este nevoie de curajul politic necesar pentru a trata sărăcia în rândul copiilor nu ca pe o statistică, ci ca pe o injustiție care poate fi corectată.

2. Situația sărăciei în rândul copiilor: o problemă persistentă cu un cost uriaș

Sărăcia în rândul copiilor reprezintă o criză pan-europeană, dar povara nu este egal distribuită. Datele relevă un cumul de **inechitate persistentă, dificultăți din ce în ce mai mari pentru cei mai vulnerabili și un eșec colectiv în atingerea obiectivelor stabilite.**

În ciuda faptului că a adoptat instrumente cruciale și inovative pentru a combate sărăcia în rândul copiilor, Uniunea Europeană este departe de a-și atinge obiectivul de a scoate din sărăcie 5 milioane de copii până în anul 2030. În realitate, numărul copiilor în risc de sărăcie este mai mare decât în perioada pre-pandemică. În comparație cu anul 2019, UE înregistrează **cu 446.000 mai mulți copii în risc de sărăcie sau excluziune socială**, ceea ce face ca Uniunea să se afle la o **diferență de 5,45 de milioane față de ținta stabilită**. Altfel spus, între 2025 și finalul lui 2030, **statele membre ar trebui să scoată din sărăcie sau excluziune socială, în fiecare zi, câte 2500 de copii.**

Mai mult decât atât, deși rata medie arată o ușoară îmbunătățire, **6,28 milioane de copii (7,9%) suferă în continuare de deprivare materială și socială gravă**, fiind privați de satisfacerea nevoilor de bază.

O analiză a situației din statele membre scoate la iveală disparitățile:

- **Rate constant ridicate** – țări ca **Spania (34,6%), România (33,8%) și Bulgaria (35,1%)** continuă să raporteze niveluri extrem de ridicate ale riscului de sărăcie sau excluziune socială în rândul copiilor, cu mult peste media UE.
- **Inversări îngrijorătoare de direcție** – Chiar și țările cu nivel ridicat de trai asistă la inversarea tendințelor anterioare. În **Finlanda**, rata a crescut de la 13,2% în 2019 la **17,3%** în 2024, în timp ce în **Belgia**, nivelul a ajuns la 20,2%.
- **Semne de progres** – La polul opus, sunt și state în care politicile bine ținute au produs rezultate pozitive. De exemplu, Irlanda are o scădere de rată de la 25,2% la 20,6%, în timp ce Polonia a reușit să se mențină constant la un nivel mult sub media UE.
- **Disparități regionale dincolo de granițele UE** – Sărăcia în rândul copiilor rămâne larg răspândită în Balcanii de Vest, cu rate mult peste nivelul mediu din UE. Bosnia și Herțegovina (31%), Muntenegru (28%) și Serbia (13,8%) înregistrează disparități semnificative, mai ales în ceea ce privește copiii romi și copiii din zonele rurale. În Ucraina afectată de război, deprivarea materială în rândul copiilor este severă și

persistență, cu rate de sărăcie care ajung la 65,6% și cu dificultăți uriașe în rândul familiilor cu mulți membri sau afectate de șomaj.

Costul ridicat al investițiilor insuficiente

Persistența sărăciei în rândul copiilor afectează grav bugetele și productivitatea țărilor. La nivelul statelor membre ale OCDE, povara generată în fiecare an de dezavantajele suferite în copilărie este estimată la un nivel de 3,4% din PIB. Costul este și mai mare în unele state membre, ajungând la 5,1% din PIB în Spania și 6,1% în Lituania. În Irlanda, costurile sărăciei ajung la 4,5 miliarde de Euro anual reprezentate de presiunea crescută asupra serviciilor publice, în timp ce, în Norvegia, costul anual al marginalizării tinerilor este estimat la 6,4 miliarde de euro. Pasivitatea este mult mai costisitoare decât investițiile strategice.

Un tânăr care părăsește timpuriu educația poate genera, de-a lungul vieții, costuri estimate între 1 milion și 2 milioane de Euro. În România, statul membru UE cu cea mai ridicată rată de părăsire timpurie a școlii, costul cumulat al acestui fenomen este estimat la un nivel de 35,67% din PIB.

Profitabilitatea investițiilor în copii

Cheltuielile care ținesc în mod strategic copiii reprezintă, pe termen îndelungat, una dintre cele mai eficiente politici economice. Rezultatele sunt excepționale și sunt generate de crearea unei forțe de muncă mai bine pregătită și reducerea dependenței ulterioare față de resursele publice. De exemplu, fiecare Euro investit în programe de masă în cadrul școlii poate genera beneficii situate între 7 și 34 de Euro. În Suedia, un astfel de program, aplicat universal, a condus la o creștere cu 3% a veniturilor obținute de elevi de-a lungul vieții de adult.

Un cerc vicios

De multe ori, sărăcia se moștenește, generând un cerc vicios al dezavantajelor și o presiune din ce în ce mai mare asupra finanțelor publice. Riscul de sărăcie al unui adult este cu mult mai ridicat (20%) dacă acesta a crescut într-o familie lipsită de stabilitate financiară. În Germania, se estimează că este nevoie de șase generații pentru ca un copil dintr-o familie cu venituri reduse să ajungă la mediana veniturilor la nivel național, ceea ce ilustrează o profundă lipsă de mobilitate socială. Acest cerc vicios este alimentat de întrepătrunderea lipsurilor din domeniul sănătății, al educației și al incluziunii sociale.

Cine este expus celui mai ridicat risc

Sărăcia în rândul copiilor afectează în mod disproporționat anumite grupuri de copii, care se confruntă cu dezavantaje multiple și interconectate. Pentru a fi eficiente, măsurile luate la nivel național trebuie să țintească cu predilecție acești copii.

Principalele grupuri vulnerabile sunt:

Grup	Evidențiate de autoritățile naționale în planurile de acțiune pentru implementarea Garanției pentru Copil
Copiii romi sau aparținând altor minorități	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia Lituania,

etnice	Polonia, România, Spania, Suedia
Copiii migranți	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, România, Spania, Suedia
Copiii din familii monoparentale	Spania, Finlanda, Germania, Irlanda, Lituania, Polonia, Suedia, Italia
Copiii din familii numeroase (familii cu mulți copii)	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, Spania, Suedia
Copiii cu dizabilități	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, România, Spania, Suedia
Copiii din familii cu venituri reduse sau aflate în alte situații de precaritate (inclusiv locuire precară)	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, România, Spania, Suedia
Copiii din mediul rural	Lituania, România, Spania
Copiii din sistemul de protecție	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, România, Spania, Suedia
Victimele traficului de persoane sau ale violenței (inclusiv ale violenței pe Internet)	Finlanda, Germania, Lituania, Polonia, Spania, Suedia
Copiii cu probleme de sănătate mintală	Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, Polonia, Spania, Suedia
Copiii afectați de abuzul de substanțe și tulburări de comportament	Finlanda, Germania, Lituania, Polonia, Suedia
Copiii LGBTI+	Finlanda, Germania, Irlanda, Suedia

În plus, membrii Save the Children au evidențiat faptul că o barieră persistentă și critică în calea combaterii sărăciei în rândul copiilor este generată de faptul că **multe grupuri vulnerabile de copii sunt invizibile**, atât la nivelul datelor statistice, cât și la nivelul măsurilor luate de autorități.

Acest deficit extins de date nu doar că ascunde realitatea cu care se confruntă cei mai marginalizați dintre copii, dar și potențează cercul vicios al excluziunii, deoarece **nevoile lor rămân necunoscute și neabordate, atât la nivelul strategiilor naționale în domeniul sărăciei, cât și la nivelul alocării de resurse**. Astfel, este esențială acoperirea acestor goluri, în așa fel încât factorii de decizie să înțeleagă corect cine sunt cei mai afectați și din ce motive.

Factorii generatori ai sărăciei în rândul copiilor

Sărăcia în rândul copiilor este un fenomen multidimensional generat de o întrepătrundere complexă de factori economici, sociali și structurali. Creșterea costului vieții, sistemele inadecvate de protecție socială și persistența disparităților teritoriale și etnice duc în continuare la adâncirea dezavantajelor cu care se confruntă numeroși copii din întreaga Europă. În multe cazuri, sărăcia nu este doar o situație temporară, ci un rezultat **bine înrădăcinat al excluziunii sistemice**. Înțelegerea acestor factori este esențială pentru elaborarea unor măsuri de intervenție eficiente, bine ținute și sustenabile.

Factor	State acoperite în prezentul raport
Instabilitatea economică, inflația, salariile/veniturile reduse	Albania, Bosnia și Herțegovina, Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Kosovo, Lituania, Muntenegru, Norvegia, Polonia, Spania, Suedia, Ucraina
Protecție socială fragmentată/inadecvată	Albania, Bosnia și Herțegovina, Germania, Kosovo, Muntenegru, Serbia, Spania, Suedia, Ucraina
Investiții insuficiente în copii/în sectoarele sociale	Italia, România, Spania, Suedia, Ucraina
Acces limitat la educație de calitate și sănătate	Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Lituania, Muntenegru, România, Spania, Ucraina
Discriminare și marginalizare	Albania, Bosnia și Herțegovina, Italia, Kosovo, Muntenegru, Polonia, România, Serbia, Spania, Ucraina
Criterii restrictive de eligibilitate/complexitate birocratică	Bosnia și Herțegovina, Germania, Irlanda, Kosovo, Lituania, Serbia, Spania, Suedia
Locuire nesigură/supra-aglomerare	Albania, Italia, Kosovo, Lituania, Polonia, Spania, Suedia, Ucraina
Lipsuri în asigurarea sprijinului pentru problemele de sănătate mintală și psihosociale	Kosovo, Spania, Suedia, Ucraina
Șomaj/subocupare	Albania, Bosnia și Herțegovina, Finlanda, Kosovo, Spania, Serbia
Beneficii pentru copii prea reduse sau inexistente	Bosnia și Herțegovina, Finlanda, Germania, Muntenegru, Polonia, Spania, Suedia

3. Concluzii și recomandări

Concluzia 1: Sărăcia în rândul copiilor este rezultatul politicilor pentru care s-a optat – nu ceva de neevitat

Sărăcia în rândul copiilor este atât prevenibilă, cât și relevantă din punct de vedere politic. Datele prezentate în acest raport demonstrează cât este de necesar un angajament ferm de a lua măsuri, dar impactul real al acestor măsuri depinde de o implementare riguroasă, o finanțare adecvată și o implicare reală a copiilor și societății civile. De la o țară la alta, nivelul sărăciei în rândul copiilor variază semnificativ, dar nu datorită norocului, ci datorită diferențelor de angajament politic, măsurilor luate și opțiunilor de fiscalitate adoptate. O condiție prealabilă pentru progres și succes este să înțelegem sărăcia în rândul copiilor ca pe o opțiune politică, nu ca pe o soartă economică.

De ce este important?

Conștientizarea caracterului politic și prevenibil al sărăciei în rândul copiilor reprezintă primul pas spre mobilizare și acțiune. Este nevoie de angajament politic sincer pentru a genera investiții și reforme pe termen lung, mai ales în condițiile în care copiii nu sunt o sursă de voturi. În ultimii ani, la nivelul UE, s-a văzut un progres semnificativ în ceea ce înseamnă angajamentul pentru drepturile copilului și lupta împotriva sărăciei în rândul copiilor. Acum, este esențial ca Uniunea să ducă mai departe aceste reușite și să le transforme în schimbări pe termen îndelungat.

Recomandări:

- Pentru a pune capăt sărăciei în rândul copiilor nu este nevoie de găsirea unor noi soluții, ci de implementarea celor deja existente, de investiții adecvate și de voință politică pe termen îndelungat.
- UE trebuie să prioritizeze pe agenda sa lupta împotriva sărăciei în rândul copiilor și investițiile în copii, propunând un plan concret de consolidare a Garanției Europene pentru Copil, dezvoltând o strategie europeană ambițioasă de combatere a sărăciei și alocând resursele necesare pentru eradicarea sărăciei până în anul 2050.
- Lupta împotriva sărăciei în rândul copiilor nu trebuie înțeleasă ca o cheltuială socială pe care nu ne-o permitem, ci ca o investiție strategică crucială în competitivitatea, coeziunea socială și reziliența europeană.
- UE trebuie să introducă o țintă ambițioasă și măsurabilă de reducere a sărăciei în rândul copiilor în noua strategie europeană de combatere a sărăciei și în planul de acțiune aferent, însoțită de un itinerar clar pentru atingerea acestei ținte la timp.
- Guvernele europene trebuie să includă ținte de reducere a sărăciei în rândul copiilor în strategiile, bugetele și planurile de finanțare de la nivel național. De asemenea, este nevoie de planuri de acțiune cuprinzătoare pentru implementarea recomandărilor primite de la Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului.

Concluzia 2: Asigurarea de servicii integrate este esențială pentru oferirea unui sprijin eficient

Nevoile copiilor sunt multidimensionale, iar serviciile destinate acoperirii acestor nevoi trebuie să fie la fel. Succesul modelelor bazate pe servicii integrate, care reunesc sănătatea, educația și sprijinul pentru părinți demonstrează puterea acestor servicii complexe la nivel comunitar. Garanția Europeană pentru Copil oferă un cadru pentru astfel de abordări integrate. La polul opus, serviciile fragmentate sau izolate au ca rezultat, de multe ori, duplicarea eforturilor, pierderea oportunităților de prevenire sau inaccesibilitatea pentru cele mai vulnerabile dintre familii.

De ce este important?

De cele mai multe ori, copiii vulnerabili se confruntă cu dezavantaje multiple și interconectate, de la insecuritate alimentară și locuire instabilă, la probleme de sănătate mintală și pierderi educaționale. Serviciile coordonate și holistice sunt de natură să asigure că niciun copil nu este pierdut pe traseu.

Recomandări:

- Factorii de decizie de la nivel european și național trebuie să prioritizeze dezvoltarea sistemelor integrate de sprijin pentru copii și familii, mai ales în comunitățile dezavantajate.
- Finanțările UE trebuie să stimuleze colaborarea inter-sectorială la nivel național, local și regional, depășind etapa intervențiilor izolate. Sărăcia în rândul copiilor nu poate fi rezolvată doar la nivelul ministerelor care răspund de incluziunea socială. Este o problemă a întregii societăți, cu ramificații în numeroase domenii, cum ar fi locuirea și protecția copilului.
- Sistemele de monitorizare nu ar trebui să măsoare doar gradul de acoperire, ci și eficiența coordonării inter-sectoriale.
- Persistența sărăciei în rândul copiilor reprezintă de multe ori consecința nedorită a deciziilor luate în alte domenii, fără o analiză prealabilă a impactului asupra celor mai tineri membri ai societății. Putem da ca exemplu deciziile de a crește taxele pe valoare adăugată, de a modifica modul de calcul al sprijinului pentru locuire sau de a schimba organizarea terenurilor publice. Analiza impactului asupra drepturilor copilului este un puternic instrument de prevenție care poate contracara această lipsă sistemică de prevedere. O astfel de analiză ar trebui să fie aplicată unei game vaste de măsuri luate în diferite domenii cheie, cum ar fi finanțele, transportul, locuirea sau mediul.

Concluzia 3: Universalitatea țintită combină echilibrat echitatea și eficiența

Măsurile universale garantează că niciun copil nu este exclus de la beneficiile de bază, conform Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului. Cu toate acestea, în cadrul acestor sisteme universale, un sprijin suplimentar trebuie direcționat către cei care se confruntă cu cel mai ridicat risc. Această abordare duală – acces universal cu intensitate țintită – maximizează atât rezultatul social al investiției, cât și legitimitatea publică.

De ce este important?

Raportul demonstrează modul în care beneficiile universale pentru copil produc efecte asupra copiilor din familii cu un nivel redus al veniturilor, mai ales atunci când sunt însoțite de subvenții țintite. În mod contrar, schemele de beneficii țintite luate separat pot stigmatiza beneficiarii sau nu reușesc să-i cuprindă pe toți cei relevanți.

Recomandări:

- Autoritățile naționale trebuie să mențină caracterul universal al serviciilor cheie, dar și să introducă mecanisme progresive de finanțare și sprijin țintit pentru accesul la serviciile sociale, astfel încât să vină în sprijinul copiilor vulnerabili

- Garanția Europeană pentru Copil trebuie să fie prioritizată și consolidată în moduri care să respecte principiul universalității, dar care să conducă și la identificarea și eliminarea barierelor specifice cu care se confruntă copiii din categorii vulnerabile, cum ar fi copiii Romi, copiii cu dizabilități și copiii migranți. Pentru a produce rezultatele scontate, Garanția Europeană pentru Copil trebuie consolidată și implementată pe deplin, prin asigurarea unei finanțări UE cu destinație specială și un nivel pe măsura provocării adresate.
- Transferurile în bani și serviciile în natură sunt instrumente eficiente de reducere a sărăciei în rândul copiilor, dar impactul lor este maximizat atunci când sunt oferite conjugat, nu ca alternative care se concurează una pe cealaltă. O abordare unică ar fi insuficientă pentru a răspunde la varietatea de nevoi ale familiilor și la diversitatea contextelor din fiecare țară. Guvernele europene trebuie să elaboreze și să implementeze pachete integrate de protecție socială axate pe copil care să combine în mod strategic transferurile de bani, serviciile universale și componentele de sprijin țintit.
- Statele în curs de aderare trebuie sprijinite pentru a-și construi sisteme incluzive de servicii care să combine accesul bazat pe drepturi și abordarea ținută pe nevoi.

Concluzia 4: Este nevoie de o finanțare sustenabilă și centrată pe copil

Rezolvarea sărăciei în rândul copiilor necesită investiții publice stabile și suficiente. Deși UE dispune de mai multe instrumente cheie pentru eradicarea sărăciei în rândul copiilor, impactul lor final depinde de o implementare eficientă și o finanțare sustenabilă pe termen lung.

De ce este important?

Fără o finanțare adecvată și predictibilă, chiar și cele mai progresive angajamente politice (cum ar fi Garanția Europeană pentru Copil sau diverse beneficii adoptate la nivel național) riscă să devină promisiuni pe hârtie. Presiunile fiscale și prioritățile politice emergente nu trebuie să fie doar o justificare a subfinanțării serviciilor esențiale pentru dezvoltarea și bunăstarea copiilor. Propunerea pentru viitorul Cadru financiar multianual încă nu garantează că familiile și copiii vulnerabili vor beneficia de investiții ținute și susținute din partea UE. Negocierile viitoare oferă un prilej de o importanță critică pentru abordarea acestor lipsuri și crearea unui buget cu adevărat centrat pe copil.

Recomandări:

- UE și statele membre trebuie să-și armonizeze alocările bugetare cu eficiența dovedită a intervențiilor timpurii și a programelor centrate pe copil. UE dispune de instrumentele necesare pentru a pune capăt sărăciei în rândul copiilor, dar acestea au nevoie de o finanțare adecvată. Investițiile sociale trebuie să rămână un pilon central al agendei politice a UE. Pe măsură ce se intensifică discuțiile despre competitivitate, productivitate și securitate, UE trebuie să protejeze dimensiunea socială pe care se bazează coeziunea europeană, unicul său avantaj strategic și sursa cheie a legitimității sale.

- UE trebuie să asigure o finanțare sustenabilă și focalizată pe copil în contextul viitorului său buget multianual. După cum a solicitat Parlamentul European în mai multe rânduri, UE trebuie să creeze un buget al Fondului Social European+ de cel puțin 20 miliarde de Euro pentru ca Garanția Europeană pentru Copil să-și maximizeze impactul asupra reducerii sărăciei în rândul copiilor. În plus, este important ca cel puțin 5% din resursele Fondului Social să fie dedicate combaterii sărăciei în rândul copiilor la nivelul statelor membre. Pentru țările cu o rată de sărăcie în rândul copiilor situată peste media UE, această alocare dedicată ar trebui să ajungă la cel puțin 10%.
- Următorul buget multianual al UE trebuie să fie aliniat cu prevederile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și ale Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale. Toate instrumentele de finanțare trebuie să aibă un mecanism de analiză a impactului asupra copiilor și un sistem de urmărire a cheltuielilor care să permită asocierea acestora cu rezultate măsurabile asupra copiilor. Toate planurile naționale de implementare a Garanției pentru Copil trebuie să includă alocări financiare clare pentru a demonstra angajamentul și a permite monitorizarea.
- Semestrul European și instrumentele aferente de monitorizare bugetară trebuie să abordeze nu doar respectarea normelor fiscale, ci și suficiența investițiilor sociale.
- Autoritățile naționale trebuie să fie încurajate să adopte instrumente de bugetare centrate pe drepturile copilului, iar acestea trebuie să devină obligatorii pentru statele membre ale UE, coroborat cu asigurarea transparenței în efectuarea cheltuielilor și măsurarea rezultatelor.

Concluzia 5: Calitatea serviciilor trebuie să conteze la fel de mult ca gradul lor de acoperire

Creșterea accesului la servicii este necesar, dar nu suficient. S-a dovedit că simpla creștere a disponibilității, fără investiții în calitate, limitează impactul asupra dezvoltării copilului. Elemente cheie de calitate includ: un personal bine pregătit, un raport scăzut de copii per adult, practici pedagogice incluzive și un mediu care asigură sprijin emoțional.

De ce este important?

Pentru copiii din medii dezavantajate, calitatea contează cel mai mult, serviciile inadecvate sau de proastă calitate riscă să adâncească inegalitățile în loc de a le reduce.

Recomandări:

- Factorii de decizie de la nivel UE și național trebuie să stabilească standarde minime de calitate pentru serviciile aflate sub umbrela Garanției Europene pentru Copil, dublate de investiții în forța de muncă și infrastructură.
- Sistemele naționale de educație trebuie să acorde prioritate abordărilor incluzive, mai ales în primii ani de participare la educație și în etapele de tranziție de la un nivel la altul.

- Societatea civilă, organizațiile de copii și tineri și structurile cum ar fi consiliile de tineret trebuie recunoscute ca inovatori în domeniu și trebuie implicate în elaborarea și monitorizarea serviciilor.

Concluzia 6: O monitorizare mai bună și datele dezagregate sunt esențiale

Golurile în date ascund inegalitatea. Fără date statistice dezagregate, mai ales pe criterii de venit, etnie, origine geografică, statut legat de migrațiune sau dizabilitate, politicile destinate reducerii sărăciei în rândul copiilor nu pot fi corect direcționate, monitorizate sau îmbunătățite. A ști cine, unde și cum este afectat de sărăcie reprezintă parametri absolut necesari. Absența unor astfel de date creează unghiuri moarte în procesul de luare a deciziilor și permite ca excluderea structurală să persiste nestânjenită.

De ce este important?

Datele statistice specifice copiilor nu sunt un lux tehnic, ci un instrument fundamental pentru echitate și impact. Ele permit factorilor de decizie să dirijeze resursele acolo unde este cea mai mare nevoie, dar permit și societății civile să tragă la răspundere instituțiile. De asemenea, transparența datelor consolidează încrederea publică și facilitează procesele democratice de luare a deciziilor. În absența lor, Garanția Europeană pentru Copil și strategiile naționale de combatere a sărăciei vor rămâne neîndeplinite tocmai pentru acei copii care au cea mai mare nevoie de ele.

Recomandări:

- UE trebuie să stabilească un cadru armonizat de monitorizare, cu indicatori centrați pe copil și analize anuale de progres
- Instituțiile naționale de statistică trebuie să îmbunătățească procesul de culegere a datelor cu privire la copii, introducând criterii de dezagregare cum ar fi nivelul de venit, grupa de vârstă, structura familiei, originea geografică, dizabilitatea, apartenența etnică și statutul legat de migrațiune.

Concluzia 7: Participarea reală a copiilor și a societății civile trebuie să fie instituționalizate

În conformitate cu articolul 12 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, copiii au o experiență reală unică și puncte de vedere care îi fac să fie contributory esențiali la elaborarea unor politici eficiente și incluzive. Cu toate acestea, în multe țări, mecanismele formale de asigurare a participării copiilor lipsesc sau sunt slab dezvoltate. În același timp, ONG-urile, deși sunt intermediari esențiali în amplificarea vocii copiilor și acoperirea grupurilor marginalizate, se confruntă de multe ori cu limitarea resurselor și o influență redusă în procesele de luare a deciziilor.

De ce este important?

Atunci când implicarea copiilor este reală, politicile sunt mai eficiente și mai incluzive. De asemenea, participarea îi ajută pe copii să-și dezvolte abilități, să capete încredere și un sentiment de importanță, ceea ce contribuie la coeziunea socială și reziliența democratică.

Recomandări:

- UE trebuie să extindă și să sprijine procesele de participare a copiilor și tinerilor, cum ar fi Platforma Europeană de Participare a Copiilor, solicitând totodată statelor membre să demonstreze colaborarea cu ONG-urile și copiii.
- Conform prevederilor Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, guvernele trebuie să depășească gesturile simbolice și să creeze mecanisme sustenabile și dotate cu resursele necesare prin care să asigure participarea copiilor, a tinerilor și a ONG-urilor la elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor anti-sărăcie.

Concluzia 8: Eradicarea sărăciei în rândul copiilor din Europa reprezintă cea mai inteligentă investiție

Pe termen lung, sărăcia în rândul copiilor generează costuri uriașe, prin nivel educațional redus, reducerea productivității, o stare de sănătate mai proastă și un nivel mai ridicat de dependență de asistența socială. Investițiile timpurii susținute în copii reprezintă un factor dovedit de creștere economică incluzivă și coeziune socială.

De ce este important?

Într-o Europă care se confruntă cu provocări demografice, lipsa competențelor și fragmentare socială, prioritizarea copiilor reprezintă soluția pentru o societate mai echitabilă, mai sănătoasă, mai competentă și mai unită.

Recomandări:

- Instituțiile UE și statele membre trebuie să plaseze drepturile și bunăstarea copiilor în centrul tuturor instrumentelor legislative și de politici relevante. Aceasta include integrarea interesului superior al copilului și a dreptului la participare în toate domeniile și sectoarele.
- Factorii de decizie de la nivelul UE și al statelor membre trebuie să trateze investiția în copii ca o prioritate pentru atingerea competitivității economice, a coeziunii sociale și a echității inter-generaționale.

Concluzia 9: Consolidarea Garanției Europene pentru Copil în vederea atingerii nivelului maxim de impact

Garanția Europeană pentru Copil reprezintă un istoric pas înainte, fiind primul instrument la nivel UE care traduce drepturile copiilor în acțiuni măsurabile în combaterea sărăciei. Cu toate acestea, primele monitorizări scot la iveală o realitate șocantă: succesul Garanției este compromis de provocări structurale la nivel național.

De ce este important?

Acoperirea acestui gol de implementare este esențială. Dacă aceste probleme nu sunt abordate, Garanția riscă să devină o promisiune pe hârtie, mai mult decât un ajutor real care schimbă în bine viețile unor milioane de copii.

Recomandări:

- Garanția Europeană pentru Copil trebuie să rămână o prioritate politică și să fie integrată sistematic în Semestrul European, în vederea unei monitorizări regulate. Analiza pe care Comisia Europeană o va face în anul 2026 trebuie să fie utilizată pentru a solicita tuturor statelor membre depunerea unor planuri naționale revizuite, mai ambițioase, cu ținte clare și indicatori comuni de monitorizare, dar și cu angajamente legate de finanțare.
- Eradicarea sărăciei în rândul copiilor trebuie să fie o prioritate de top pentru viitorul buget al UE. În acest sens, este nevoie de aprobarea solicitării de alocare a 20 de miliarde de Euro pentru Garanție.
- UE trebuie să lege implementarea Garanției cu obligațiile asumate prin Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului – în special articolul 27 privind un nivel adecvat de trai – și să facă o conexiune cu mecanismele de raportare create de Convenție.
- Garanția Europeană pentru Copil trebuie să fie complet integrată în viitoarea strategie UE de combatere a sărăciei, pentru a asigura un răspuns holistic și puternic la problematica sărăciei în rândul copiilor.

4. România

Cifre importante

Copii în risc de sărăcie sau excluziune socială:

33,8% / 1,255 milioane

Copii în sărăcie monetară: 26,2%

Sărăcie subiectivă în rândul copiilor: 25,8%

Deprivare socială și materială severă: 21,2%

Sursa datelor: Eurostat (2024)

Sumar

După ani de stagnare și creștere pe durata pandemiei de COVID-19, rata sărăciei în rândul copiilor din România a scăzut considerabil în anul 2024. Riscul de sărăcie sau excluziune socială în rândul copiilor a scăzut de la 41,5% în 2022 la 33,8% în 2024¹, semn al unor progrese promițătoare, dar nu și suficiente. În ciuda acestei scăderi, copiii români continuă să fie mult mai afectați de sărăcie în comparație cu adulții, riscul de sărăcie sau excluziune socială în rândul copiilor fiind cu 7 puncte procentuale mai mare decât în rândul populației generale. Vulnerabilitățile structurale persistă și generează inechitate, mai ales pentru locuitorii din mediul rural și persoanele care aparțin grupurilor vulnerabile.

¹ Eurostat, [Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex \[ilc_peps01n_custom_16185181\]](#)

Principalii factori	Cele mai afectate categorii de copii
• Insuficiente investiții în copii: Cheltuielile României pentru protecție socială (12,8% din PIB), educație (3,3%) și sănătate (4,7%) rămân cu mult sub media Uniunii Europene². • Lipsuri în procesul de colectare a datelor și monitorizare: Sistemele oficiale care au ca scop monitorizarea factorilor de vulnerabilitate (cum ar fi apartenența etnică, plecarea părinților în străinătate etc) nu sunt suficient de bine folosite sau implementate. • Lipsa de predictibilitate a fondurilor: Fondurile de la bugetul de stat sau din surse europene nu beneficiază de o planificare multianuală sau de predictibilitate, ceea ce limitează sustenabilitatea intervențiilor.	• Copiii din familiile rome (cu un risc de sărăcie de 78%³) • Copiii din mediul rural (cu un risc de sărăcie sau excluziune socială de 41,7%⁴) • Copiii din familii monoparentale (36,5%) sau din familiile numeroase (50,9% AROPE)⁵ • Copiii din familiile refugiate în urma izbucnirii războiului în Ucraina: sub o treime dintre aceste familii (28,4%) afirmând că pot face față tuturor nevoilor sau celor mai multe dintre acestea⁶ • Copiii ai căror părinți au un nivel scăzut de educație: 75,8% dintre ei se află în risc de sărăcie sau excluziune socială, în comparație cu 5,9% dintre copiii ai căror părinți au studii universitare.⁷

² Eurostat Database, [General government expenditure by function \[tepsr_sp110\]](#)

³ *Roma in 10 European countries*, European Union Agency for Fundamental Rights, 2022

⁴ Eurostat [Persons at risk of poverty or social exclusion by degree of urbanisation\[ilc_peps13n\]](#)

⁵ Eurostat [Persons at risk of poverty or social exclusion by income quantile and household composition\[ilc_peps03n_custom_16612500\]](#)

⁶ Salvați Copiii România, Analiză cu privire la situația și nevoile familiilor ucrainene refugiate în România, februarie 2025

⁷ Eurostat, [Children at risk of poverty or social exclusion by educational attainment level of their parents \(population aged 0 to 17 years\)\[ilc_peps60n\]](#)